

הלכות עירובין שמה-שמו

תרעז

דבר מסוים כגון ראש עמוד העומד בכרמלית אם יש בו ד' על ד' רשות היחיד הוא ואם אין בו ד' על ד' אף למטה מעשרה אינו כרמלית אלא מקום פטורי.¹

יש ואומרים² שאין מקום פטור בכרמלית אלא ברשות הרבים אבל בכרמלית אנו ואומרים מצא מין את מינו ונעורר³ דהיינו המקום פטור מצא את הכרמלית שהיא מינו שהיא ג"כ מקום פטור מן התורה ונעורר ונתחוק ע"י מינו⁴ להצטרף עמו ולהיות כמותו ולכן כל דבר שאין בו ד' על ד' שאינו חולק רשות לעצמו במל הוא אצל הכרמלית ונעשה כמוה אם הוא למטה מעשרה אבל אם הוא למעלה מעשרה מקום פטור הוא שאין כרמלית תופסת למעלה מעשרה אבל בור העומד בכרמלית אפילו עמוק מאה אמה הוא כרמלית אלא אם כן יש בו ד' על ד'⁵ שהכרמלית תופסת עד התהום ואין מקום פטור נהוג שם ושו' וכן עיקר⁶.

ולדברי הכל אין מקום פטור ברשות היחיד אלא כל מה שיש ברשות היחיד הוא רשות היחיד⁷:

בו כימים ונחלים מודדים אלו העשרה טפחים של כרמלית מעל פני המים ולא מן הקרקע⁸ לפי שהמים נחשבים כארץ עצמה⁹ ולכן כל המים וי' טפחים למעלה על פני המים הם כרמלית למעלה מעשרה הוא מקום פטור:

בז איהוה מקום פטור כל מקום גבוה שברשות הרבים שאין בו ד' על ד' והוא גבוה משלשה ולמעלה¹⁰ עד לרקיע¹¹ או הריץ שאין בו ד' טפחים רוחב ועמוק משלשה ורכב ועד התהום¹² אפילו הוא ארוך אלף אמה¹³ וכן מחיצות הגבוהות משלשה ועד לרקיע ואין בנייה¹⁴ ד' על ד' הרי בנייהם מקום פטור¹⁵ אם הם ברשות הרבים אבל בכרמלית אין שם מקום פטור כלל¹⁶ אלא למעלה מ' טפחים וכל שכן ברשות היחיד כמו שנתבאר¹⁷:

שמו דיני עירובין מן התורה ובו י"ג סעיפים:

א מן התורה אינו חייב אלא כשמוציא הפני בתלוי¹⁸ מרשות היחיד או מכניסו מרשות הרבים לרשות היחיד או שעומד ברשות היחיד וזורקן או מושיטו לרשות הרבים או להפך והכמים אסרו ההוצאה וההכנסה והוריקה והויטמה מכרמלית לרשות הרבים או לרשות היחיד או מהן לכרמלית אבל מקום פטור מותר להוציא ולהכניס ממנו לרשות היחיד ולרשות הרבים ומהן לתוכו וכן לזרוק ולהושיט¹⁹.

רי רש"י שם ד"ה דקד' א' רמ"א ס"ח בשם יש הלוקם. דעת החולקים ולקמן ס' סשה ס"ז. ראה גם קונטרס אחרון ס"ק ג'.

ריא ר"ן שבת שם ד"ה אמר רב ששת. הנהו מיימוניות הל' שבת פמ"ז סוף אות ד. רמ"א ס"ח וריעה דא' שבס"ח.

ריב עירובין מ' א.

ריג רש"י שם ד"ה ונעורר.

ריד רמב"ם הל' שבת פ"ד ה"ו. מור ורמ"א ס"ח.

רטו כסף משנה שם. כ"י ד"ה בור העומד. רמ"א שם.

רטז שכת' בתם רמ"א כפ"ח ובס"י שמו ס"ג. אפ"ה א"א ס"ק יא.

ריז מ"ג שם הל' ה"ז. רמ"א ס"ח. וכ"ה לעיל ס"ח ושי"ג.

ריח רב תוס' ורבה בר רב הונא שבת ק' ב. מור ושו"ע ס"ח.

ריט גמרא שם. לכוש ס"ח.

סימני שמו
א היינו שמהלך בתלוי ומוציא החפץ בידו, וכדלעיל ס' שא"כ ס"ב.
ב מור ושו"ע ס"א, מברייטא שבת ג' א. מושגה צ"א.

אבל המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים או המכניס מרשות הרבים לרה"י דרך מקום פטור כגון המוציא מחנות לרה"י דרך אסטווינות¹ או להפך חייב כיון שלא נח ההפך במקום פטור² ואע"פ שהולך כרגילו במקום פטור והרי הניח רגליו שם ככל פסיעת³ אין זו חשובה הנחה אלא אם כן עמד שם לפשוט אבל אם עמד שם להקן שמיאו הרי עמידה זו צורך הליכו ואינה חשובה הנחה ואין צריך לומר שהמושיט או זורק מרשות היחיד לרשות הרבים או להפך דרך מקום פטור שהוא חייב⁴:

ב וכן העומד במקום פטור ונוטל חפץ מרשות היחיד או מיד מי שעומד ברשות היחיד ונותנו ברשות הרבים או כיד העומד ברשות הרבים או להפך ולא נחה ידו כלל במקום פטור כשהולכיב דרך שם חייב אבל אם נחה ידו שם קצת פטור⁵.

אבל אשר לעשות כן מדברי סופרים אפילו ע"י שנים כגון שאחד עומד ברשות היחיד ונוטל משה חפץ ומניחו במקום פטור והעומד ברשות הרבים נוטלו⁶ מפני שמולול באיסורי שבת לנרום לכתחלה הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים או להפך וגזרה שמה יבוא להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים⁷ או להפך בלא הנחה במקום פטור ביתיים⁸:

ג כמה דברים אמורים ברשויות של תורה שהן רשות היחיד ורשות הרבים גמורה אבל ברשויות של דבריהם⁹ כגון מקום פטור העומד בין ב' חצרות שלא עירוביו¹⁰ מותר לעמוד עליו ולטול מחצרו זו ולהניח בחצרו זו וכן במקום פטור שבין רשות היחיד לברמלית ע"י שיתבאר בסופן (שנ"ו)¹¹ [שנ"ה¹²] (שבין שאף ברשויות של תורה אין איסור בזה אלא משום גזרה א"כ ברשויות של דבריהם היא גזירה לגזירה¹³).

ויש אוסרים¹⁴ אפילו ברשויות של דבריהם ממעט שיתבאר בס' (שנ"ג) (שנ"ב¹⁵) ויש להחמיר בדבריהם¹⁶:

ד (וכל זה כשעומד במקום פטור ונעשית שם הנחה כמו שנתבאר וכן אם עומד ברשות היחיד ומניח חפץ במקום פטור וחוזר ועוקרו משם לברמלית או להצד שאינה מעורבת אבל אם מניח שם או זורק דרך מקום פטור כלי הנחה ביתיים לדברי הכל אסור¹⁷ שהרי כיוצא בזה מרשויות של תורה חייב המטא לבן ברשויות של דבריהם אסור מדבריהם ואין כאן גזרה לתורה) ויש מי שמתיר¹⁸ גם בזה ואין לסמוך על דבריו כמ"ש בס' שנ"ג¹⁹.

כ"י ד"ה דחקק. וראה ס"מ נעונים. פסק אדה"י ע' 209.
טז מקוץ ג. וראה שם אם רין מפניה דומה לידון דרין.
 וראה גם שם ס"ב. ס"י שנו ס"ח. ט' שנו ס"ב.
יז עולת שבת שם. אלה ונאט שם. תוספת שבת ס"ק ה.
יח בעל התמור עירובין ע"ן. א ד"ה הוא דאמר רב דמי.
 רא"ש עירובין פ"ח ס"ה בשם הראב"ד. שם פ"י ה"ו (ראה לקמן ס"י שנו ס"ב וקו"א ס"ק א דעירוי בברמלית).
 עברת הקדש שנו ג ע"י. מור ודויעה דא"י שמשע"ש שם.
יט מקוץ ב.
כ אלה רבה ס"ב. תוספת שבת שם.
כא תוס' עירובין צ. א ד"ה כמולית. מ"מ שם פט"ו ה"ב. לפירוש תוס' שבת ס"ק ה.
כב רמ"א ס' שנה ס"ג בשם ר"א. מ"א שם ס"ק א. ס' שנו ס"ק א. וראה גם לקמן ס' שנה ס"ג ומ"ט ומ"ב ומ"ג, ומ' שנו ס"ח ושי"ג (שככל אלו מרירי בלא הנחה ביתיים).
כג ראה לקמן שם ס"א – דומא שעורבו יחד. וראה מאמר מדברי שם ס"ק ב. ואוצ'לו: שנה (ס"ג ומ"ט ומ"ב).

ג דהיי מקום פטור מן התורה וברמלית מדרבנן. כולקול
 ס' שנה ס"כ"א.
ד ברייתא שבת ה, ב כתיב: מור וטויע שם.
 ה ראה רש"י תבוכות לא, ב ד"ה תולך
 ו רש"י שם ד"ה חויב.
ז כולקמן ס' שנה ס"ג ושי"ג.
ח ברייתא שבת ו, א. מור וטויע שם.
ט שבת מ, א. לפירוש השגות הראב"ד הל' שבת פ"ב ה"ה. פסק ריא"ז שבת ס"א ה"א ס"ב שלמי הנבירים שבת (ב, א) ס"ה. וראה גם לקמן ס"א. ה"י צ"צ ל"ג, ג.
י ברייתא שבת ו, א. מור וטויע ס"א.
יא ראה ס' התרומה סופ"י ריד.
יב רש"י שבת ו, א ד"ה ובלבד.
יג ס' התרומה שם.
יד עירובין פ, א ל"ב דמי א"ר יוחנן. ר"ף שם ע"ן. א. מ"מ הל' שבת פמ"ו ה"ב כותת דרמב"ם וגדולי המורים. דיעה ב' בשני"ע ס"א. עולת שבת ס"ק א. אלה ונאט ס"ק ב.
טז כולקמן ס' שנה ס"ה. וראה גם לקמן ס' שנה ס"ט. וביורי בפירות ששבתו בבית, כולקמן ס' שעב ס"ה.

הלכות עירובין שמו

תרעט

ולדברי הכל אסור להוציא מרשות היחיד למקום פטור¹³ אפילו דרך רשויות של דבריהם כגון כרמלית או חצר שאינה מעורבת אפילו כלי הנהגה בינתיים וכמו שאסרו מרשות היחיד לרשות היחיד דרך כרמלית כמ"ש בס"י שמי"ז¹⁴ והוא הדין מכרמלית לכרמלית דרך רשות היחיד כמ"ש שם¹⁵ אבל מכרמלית לכרמלית דרך מקום פטור מותר תוך ד' אמות:

ה' הלכה למשה מסיני¹⁶ שהמעביר הפך ד' אמות ברשות הרבים חייב¹⁷ והכמים אסרו להעביר ד' אמות בכרמלית¹⁸ אבל מקום פטור מותר להעביר בו ככולו אפילו הוא ארוך אלף אמה¹⁹ ומותר לטלטל מכרמלית זו לכרמלית אחרת תוך ד' אמות כגון מים לבקעה וכיוצא בהן משאר הכרמליות²⁰:

ז' אפילו מקום שהוא רשות היחיד גמורה מן התורה אלא שהכמים אסרו לטלטל בו אלא תוך ד' אמות כמו שאסרו בכרמלית גמורה כגון קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לידה²¹ ע"ד שיתבאר בס"י שני"ח²² שמן התורה הוא רשות היחיד גמורה אפילו ארוך ורחב כמה מילין²³ כיון שיש לו מחיצות אלא שמחוסר דיוורן והזורק מתוכו לרשות הרבים חייב²⁴ אע"פ מותר לטלטל ממנו לכרמלית גמורה²⁵ תוך ד' אמות²⁶ כגון לבקעה העוברת לפניו²⁷ ולא גזרו כאן כמו שגזרו על טלטול משאר רשות היחיד לכרמלית לפי שחששו כאן אם יהיה אסור לטלטל ממנו לכרמלית יטעו לומר שהוא אין לו דין כרמלית כלל ויבואו להתיר הטלטול בתוכו יותר מר' אמות²⁸:

ז' ולמה חששו יותר לאיסור הטלטול בתוכו מלאיסור הטלטול ממנו לכרמלית גמורה לפי שהטלטול בתוכו מצוי יותר מהטלטול ממנו לכרמלית גמורה²⁹ ולכן כבולו זה מפני זה שהם אמרו והם אמרו³⁰:

ח' ולכן מותר ליקח מפתח מכרמלית שלפני גינה לפתוח ולנעול הגינה או להטמין בתוכה ולחזור ולטלו ממנה כשהוא עומד בחוץ³¹ אע"פ שהגינה היא רשות היחיד גמורה מן התורה אלא שהיא כרמלית מר"ם אם היא יתירה על בית סאתים³².

ובלבד שלא תהא מפסקת ביניהן אסקופה שהיא רשות היחיד כגון גבוהה עשרה ורחבה ד' או אפילו אינה גבוהה כלל אלא שיש לה מחיצות (א) מן הצדדים הרחבות ד'

קונטרס אחרון

(א) מן הצדדים בו ע"י בתוס' דף ט"א דכותל האמצעי של מבוי מצטרף לג' מחיצות על אסקופה

<p>לח ר' יוחנן שבת ז, א. רמב"ם הל' שבת פ"א ד"א. מור ונ"ו ס"ק ג. מ"א ס"ק א.</p> <p>לו עירובין סז, ב. מור וש"ע שם. וראה גם לקמן ס"י שסא ס"ב.</p> <p>לז ש"י שם ד"ה. והם אמרו.</p> <p>לח ר"ת בתוס' שם ד"ה ונאי מעמא (ראה מ"מ הל' שבת פ"א ד"ב). מור וש"ע שם. וכן מקרפף לקרפף כדלקמן ס"י שעב ס"ב וש"י.</p> <p>לט גמרא שם. מור ונ"ו שם.</p> <p>מ גמרא שם. מור.</p> <p>מא גמרא שם.</p> <p>מב ר"ת בתוס' עירובין סז, ב ד"ה ונאי מעמא. מור ונ"ו ס"ג.</p> <p>מג כדלקמן ס"י שנה ס"א.</p>	<p>נד מור לפי גירסה שנתנה ברדי הב"ב – לענין דה"ל מ"ו ס"ק א. וראה גם לקמן ס"י שמו ס"ו. וראה מ"מ וציונים.</p> <p>נה מעוף ה'.</p> <p>נו מעוף מ. וראה גם לקמן ס"ה.</p> <p>נז שבת נז, ב. רמב"ם הל' שבת פ"ב ה"ה.</p> <p>נח מור וש"ע ס"ב.</p> <p>נט ברייתא שבת ז, א. מור וש"ע שם.</p> <p>ל רמב"ם הל' שבת פ"ד ה"א. וכדלעיל ס"י שנה ס"ו.</p> <p>לא עבודת הקדש שער ג ס"ו. מורכבי שבת ס"י ר"ט. ש"ע שם. וראה גם לקמן ס"י שנה ס"ה.</p> <p>לב משנה עירובין כג, א. מור וש"ע ס"ג.</p> <p>לג מעוף א.</p> <p>לד תוס' עירובין כג, ב ד"ה דילמא. ונ"ה לקמן ס"י שם ס"א. וראה גם ס"י שנה ס"ה. ס"י שנו ס"א.</p>
--	--

ציונים לקונטרס אחרון

א ע"א ד"ה אע"פ.

מפחים דהיינו מזוזות הפתח מכאן ומכאן אם יש בהן ד' וגם יש עליה משקוף מלמעלה
הרחב בו ד' שיש תורת תקרה עליו ואומרים בו פי תקרה יורד וסותם¹⁰⁰ וכמו שיתבאר בס"א

קונטרס אחרון

שבאמצע כותל שכנגדה (וכ"מ מ"ש הבי"ג וט"ז סי' שס"ה)² בשם הרשב"א¹ גבי קורה הרחבה
ד' ע"ש דמבואר דלא כמג"א¹⁰¹.

ואף הדכא בגינה כותל ההוא לא הוקף לדירה וככרמלית הוא אין בכך כלום דהא באמת אפילו בב' רוחות אמרינן פי תקרה ובוה כנגד זה היינו טעמא דלא אמרינן משום דהוי מפולש כמ"ש התוספות¹ וראש"י מהגמרא סוף פ"ק דסוכה¹⁰² והתם פירש"י¹⁰³ דאיסור הפילוש משום קפנדריא ובקיעת ריבם א"כ כשיש מחיצה ג' באמצע אע"פ שהיא מחיצת כרמלית מכל מקום כיון שחוסמת היא את העוברים שוב אין כאן פילוש ואף שרוקה היא אין בכך כלום לענין שבת כמ"ש התוס' וראש"י¹⁰⁴ שהביא מג"א סי' שמ"ה¹⁰⁵.

אבל מכל מקום אינה מצטרפת לענין ב' מחיצות הדבוקות¹⁰⁶ לפי שלענין פי תקרה בעינן מחיצות סמוכות לתקרה כמ"ש התוס' בעירובין דף צ"ד ע"ב דאפילו ברוח אחת לא אמרינן כו' והיינו רוח אחת מרוחות דבעיא בהו מחיצה דהיינו שם ד' ל' לשמואל ושותי דבוקות לרב אבל לענין פילוש ודאי מהני כמו דמנהי אפי' בכל הד' המחיצות לעשות שם רשות היחיד אפילו באמצע רשות הרבים כמ"ש בסי' שמ"ה¹⁰⁷.

וכהאי גוונא י"ל ג"כ גבי דלת¹⁰⁸ לפי מ"ש הרשב"א¹⁰⁹ שהדלת מעכבת בקיעת הרבים גבי רשות הרבים בסי' שס"ד אבל לפי דעת רש"י¹¹⁰ וסיעתו שבמג"א שם צ"ל כמו שכתבתי¹¹¹ אבל לענין ב' דבוקות אפשר דגם הרשב"א מודה שהדלת אינה כמחיצה גמורה¹¹² הואיל ועשויה להפתח ואינה מועלת אלא לענין פילוש ובקיעת הרבים הואיל ונגעלת כלילה וחוסמת היא את העוברים או אבל מכל מקום אינה מחיצה גמורה להתיר הואיל והיא פתוחה או נפתחת כל היום.

ואעפ"כ אינה ג"כ כפרצה ממש להתיר¹¹³ הואיל ונגעלת ג"כ או שראויה לינעל עיני סי' שס"ג¹¹⁴ שאם היתה כפרצה ממש היה מותר לשלטל על אסקופת כל הבתים משום חורי רשות היחיד¹¹⁵ ועוד¹¹⁶ שפי תקרה העליונה הוא פי המשקוף אפילו אם אין התקרה מונחת על הכותל אעפ"כ הכל

מה מ"א ס"ק ב.

מד רמ"א שם.

ציונים לקונטרס אחרון

- ב ד"ה וכתב הרב המגיד.
- ג ס"ק ו. לקמן שם סי' גבי קורה רחבה ד' שאומרים פי תקרה יורד וסותם, אף שבב' מחיצות זו כנגד זו אין אומרים פי תקרה יורד וסותם, כדלקמן סי' שס"א ושי"ג.
- ד עברות הקדש שער א סי"א, מרבא במ"מ בהל' שבת פי"ז הי"א.
- ה ס"ק ג, שהקשה דהוי כמפולש ולא כדבוקות (אי לא הפתח הנגול), וכן חירץ אליה רבה. ס"ק ד (בתירוץ הא').
- ו עירובין צ"ג, א ד"ה בשתי.
- ז עירובין פ"ט ס"ג.
- ח יח, ב.
- ט ד"ה מודינא, וראה גם לעיל סי' שמה ס"ק ב, לקמן סי' שנה ס"ק א.
- י שבת ז, ב ד"ה ואם.
- יא שבת פ"א סי"א.
- יב ס"ק יג, ולעיל שם סב"ב.
- יג קהישת המ"א כסי"ג, דאי"כ במחיצה א' מהעד גני.
- יד אוצ"ל: שיש שם ד', או: ברוח ד' [לשיטת התוס' שם כה, א ד"ה אכסדרה].
- טו סעיף כב, דמנהי אפילו הבתלים רחוקים מחללו.
- טז כסברת המ"א שם, שהדלת נחשב למחיצה שלישית.
- יז עבודת הקדש שער ב סי' ה, הובא במ"מ הל' שבת פי"ז הי"ג.
- יח עירובין ו, ב ד"ה חייבין.
- יט ס"ק ב.
- כ שהדלת אינה מצטרפת לג' מחיצות של אסקופה (כסברת המ"א כאן), כ"א הכולל האמצעי של המבוי.
- כא וכן חירץ באליה רבא ס"ק יא (בתירוץ הב') את קהישת המ"א כסי"ג, דאי"כ במחיצה א' מהעד גני.
- כב להתיר הטלטול באסקופה כשאין בו ד', אף בזמן שהפתח פתוח, כדלקמן בפנים סוף סי"ט.
- כג לקמן שם ס"ד, שיש אומרים דסגי כמה שאויה ליעצ'.
- כד כלעיל סי' שמה ס"ח בחורי רז"ה המפולשים לה"ד, ולא נאמר מצא מין את מינו בכרמלית, כדלקמן בפנים סי"ט, שהיי אין האסקופה מקום פטור, כה ועוד טעם שאם היתה דלת הבית הפתוחה נחשבת כפרצה ה' מותר הטלטול באסקופה גם כשאין בה ד', כי פי המשקוף שאין בו ד' מצטרף עם תקרה העליונה של הבית, כל שאין סדק מפסיק ביניהם.

הלכות עירובין שמו

תרפא

שם"א¹⁰⁰ ושם"ה¹⁰¹ והרי זה כאלו היתה מחיצה לפני האסקופה ועל ידי כן נעשית רשות היחיד ואסור לטלטל דרך עליה מפני שמטלטל מכרמלית לכרמלית דרך רשות היחיד¹⁰²:

מ ואם אסקופה זו שנעשית רשות היחיד ע"י פי תקרה יורד וסותם הוא לפני רשות היחיד גמורה שמוותר לטלטל בתוכה כגון בית וחצר¹⁰³ מן הרזין היה מותר לטלטל מהאסקופה לפנים או להפך שהרי מטלטל מרשות היחיד לרשות היחיד אלא שיש לאסור משום שאין הכל בקיאים לדקדק אם יש ברוחב המשקוף ד' שששאין בו ד' אין אומרים בו פי תקרה יורד וסותם והרי יש לאסקופה זו דין כרמלית אם אינה גבוה עשרה ואע"פ שאינה רחבה ד' ואין כרמלית כפחות מד' הרי כל רשות הרבים שלנו הן כרמלית ואין מקום פטור בכרמלית אלא כל דבר שיש בה אפילו אין בו ד' על ד' הוא כמל אצלה ונעשה כמות¹⁰⁴ כמו שנתבאר בס"י שמו"ב¹⁰⁵ שכן עיקר ואף אסקופה זו כמלה אצלה ולא אצל רשות היחיד שבפנים¹⁰⁶ הואיל ויש דלת מפסקת ביניהן ואף בזמן שהפתח פתוח אין האסקופה כלפנים אלא כלחוץ הואיל והוא עשוי לחזור וליעל:

י ולכן יש לזהר בבית שפתחו פתוח לכרמלית שלא לטלטל מן הבית ולחוץ רק עד מקום שקיפת הדלת¹⁰⁷ ולא יותר אפילו משהו¹⁰⁸ כי שמא לא יהיה במשקוף רוחב ד' ומשקיפת הדלת ואיך הוא כרמלית ואע"כ אין לטלטל מהכרמלית עד מקום שקיפת הדלת מבתחילת¹⁰⁹ כי שמא יהיה במשקוף ד' ואז כל רוחב האסקופה הוא רשות היחיד אף משקיפת הדלת ואיך נמצאת למד שהאסקופה משקיפת דלת ואיך כלפי חוץ מטיילן עליה מספק חומר רשות היחיד וחומר כרמלית.

יב (וכן בחלל שעליה עד גובה ה' טפחים מן הארץ אבל מ' ולמעלה הוא מקום פטור אף בכרמלית) (כמו"ש ס"י שמו"ה¹¹⁰):

יא ולכן באותן מקומות שאסור הטלטול שם מחמת שאין שם עירוב ופתח בית הכנסת הוא לצד הרחוב ואין שם חדר לפני הפתח והנכרי מכיאי המפתח יש להזהר לשמש

קונטרס אחרון

אתד לענין טומאה¹¹¹ כל שאין סדק מפסיק¹¹² והוא הדין לענין שבת שהיא כתקה עבה שמגעת עד כאן ומחיצותיה הן מחיצות הבית שהן עבות במקום זה ומגיעות עד המזוזות ועד בכלל ולא אמרו שדופן עקומה היא הלכה למשה מסיני¹¹³ אלא בגובה אבל לא בכהאי גוונא אלא ודאי משום שהדלת סורמת ואין שם מחיצות ד'¹¹⁴:

- מ** סוף ח"ו.
- מא** סוף ו.
- מב** ואם אין עליה משקוף, ראה לקמן ס"י שנה סכ"א שחרזו הדפניו סותם ואסור לטלטל מבית או מחצר לאסקופה (ונפיון שם לבאן). וראה גם לקמן ס"י ששה ס"ז.
- מג** נהרות מרדכי פ"ק השבתי רנו תג (בשם ראב"ה מפסקי רבינו שמואל). רמ"א ס"ז. מ"ז ס"ק ה.
- מח** רמ"א ומ"ז שם.
- מט** סוף ח.

- נג** ולא היו אסקופה כחורי רה"י, וכדלעיל ס"י ששה ס"ח כחורי רה"י המפולשים לרה"י, וכן אין המשקוף מצטרף עם תקרה העליונה של הבית לאמר בו פי תקרה יורד וסותם, הואיל ועשויה הדלת לחזור וליעל, כמבאר בקי"א סוף ס"ק א.
- נד** מ"ז סוף ס"ק ו. וראה לעיל ס"י נה ספ"ו, שלענין תפלה מקום עובי הדלת כלחין.
- נה** כל בו סוף ס"י לא (לד, ב) בשם הר"י. הובא בב"י סוף ס"ה. מ"ז ס"ק ו.
- נו** הנהות מרדכי שם. מ"ז שם.
- נז** סוף חב.

ציונים לקונטרס אחרון

- כו** אהלות פ"י מ"ז. רמב"ם הל' טומאת מת פט"ו ה"ה.
- כז** אהלות פ"יא ה"א"ב. רמב"ם שם ה"ד.
- כח** סוכה ו, ב. טור ושו"ע סי' תרכ"ב ס"א.
- כט** ד' טפחים באסקופה, ולכן אין אומרים פי תקרה יורד וסותם, כדלקמן בפנים ס"ט. וראה רש"י שבת ט, א ד"ה באסקופה בית.

שלא יקה המפתח מידו עד שיהיה עמו תחת המשקוף שעל הפתח כי שמא תחת המשקוף הוא רשות היחיד וימלטל מכרמלית שלפני בית הכנסת לרשות היחיד על כן יקה המפתח ממנו תחת המשקוף אחר כך יפתח המנעול ולא יפתח הפתח עד שיסיר המפתח תחלה ואחר כך יפתח הפתח כי שמא תחת המשקוף הוא כרמלית ונמצא מכניס המפתח מכרמלית לרשות היחיד בפתחת הפתח לפנים עם המפתח על כן יסירנו תחלה ויתנו להנכיר או יטמינהו בין המזוזה להמשקוף או בין המזוזה לאסקופה לפני שקיפת הדלת¹⁰¹.

אבל במה שמכניס המפתח לחור שברלת לפותחה בו אין בזה משום מכניס מכרמלית לרשות היחיד כי חור זה אינו כלפנים¹⁰² הואיל ואי אפשר להשתמש בו מכפנים אלא מבחוץ וכיון שאין בו ד' על ד' מקום פמור הוא¹⁰³.

(ולחאומרים שיר האדם שהיא גבוהה למעלה מ' מפחים מן הארץ הוא מקום פמור כמו שיתבאר בס' שמ"ז¹⁰⁴ יכול לעמוד על האסקופה ולקח המפתח מיד הנכיר בעוד שהוא בכרמלית אם יד הנכיר היא גבוהה מעשרה¹⁰⁵ ואח"כ אין צריך להסיר המפתח מחוץ שברלת טרם יפתחנה אם חור זה הוא למעלה מעשרה מהארץ כיון שכל העברת מפתח הכל הוא דרך למעלה מעשרה.

אבל כשיוצא מבית הכנסת וסוגרו אסור להוציא עמו המפתח דרך מעלה מעשרה לתוך הלל שתחת המשקוף ולהממינו שם בחור שהוא למעלה מ' כיון שנחצה קצת בידו¹⁰⁶ לפי שלבני עצמו אינו מועיל מה שמוציא למעלה מעשרה כמ"ש שם).

וראו לאותו קהל לעשות איזה חדר קטן לפני פתח בית הכנסת ושוב לא יהיה חשש כלל¹⁰⁷:
יב וכל זה בתחת משקוף שיש לו מחיצות מן הצדדים אבל תקרה שאין לה מחיצות מן הצדדים אפילו היא רחבה הרבה¹⁰⁸ אין אומרים בה פי תקרה יורד וסותם¹⁰⁹ כמ"ש בס' שם"א¹¹⁰ ולכן החלל שתחתיה דינו לגמרי כרשות המהלכת לפניו (אם כרמלית כרמלית ואם רשות הרבים רשות הרבים¹¹¹) ואין להסתפק בחלל שתחתיה כלל ברשות היחיד.

ולכן צריך להזהיר מאד לרבים שנמשלים בנגון שלנו הבולמים לפני הבתים שמשלטלים תחתיהן מהבתים והיו איסור גמור לא יעשה כן בישראל שהרי לבלושה זו אין לה מחיצות כהלכתן כמו שעמודים תחובים כנגד הבית והגג נתון עליהם והרי זה צורת הפתח שהיא כמחיצה כמו שיתבאר בס' שם"ב¹¹² מכל מקום מן הצדדים אין שם מחיצה כלל ולכן יעמיד קנה אחד אצל כותל הבית מקצה מזה וקנה אחד מקצה מזה כמוננים כנגד העמודים שבקצוות ויהיה הקנה עם העמוד שכנגדו מצד זה נדון משום צורת הפתח וכן בצד השני ויהיה צורת הפתח מכל הג' צדדים וכותל הבית הוא מחיצה רביעית¹¹³.

ואף שמן הדין אין צריך אלא ג' מחיצות וברביעית אומרים פי תקרה יורד וסותם כמו

נח מ"ז ס"ק ג.
נט כמו בחורים מפולשים הלעיל ס' שמה ס"ח.
ס עירובין קא, ב. עבודת הקדש שער ג ס"ח. ולא נעשה כרמלית, ובלעיל ס' שמה ס"ח. קונשרם אחרון שם ס"ק ב.
סא סעף ר"ד.
סב ולא אמרנו שלבני עצמנו היו כאילו געונו בארץ, כדלעיל בפמור, וראה זכרון יוסף אות יח ואות ת.
סג וברעיל ס"ב.
סד מ"ז שם.

סה דרכי משה ס"ק ב. רמ"א סוף ס"ג.
סו מ"ז ס"ק ג.
סז ס"ה, שאפילו נפרצו ב' מחיצות זו כנגד זו אין אומרים פי תקרה יורד וסותם.
סח רמ"א וס"ז שם. וראה לעיל ס' שמה ס"א לענין רה"ר מקורה, ולעיל שם ס"ח לענין חורי רה"ר למשה מג' מפחים.
סט סעף יט.
ע מ"א ס"ק ג.

הלכות עירובין שמורשמו תרפג

שיתבאר בס' שם"א^{טו} מכל מקום טוב להחמיר^{טז} ולחוש לדברי האומר^{טז} שגם ברביעית צריך איזה תיקון.

ואם בתים רבים עומדים זה אצל זה די להעמיד קנה אחד בקצה הבית העומד מקצה מזה וקנה אחד בקצה הבית העומד מקצה מזה ויערכו יחד כל הבתים^{טז}.

ויש מי שאומר שאין צורת הפתח מועלת להתיר המלמול בכליטה זו שלפני הבתים הואיל והפרוץ שבה מרובה על העומד אבל העיקר כסברא הראשונה כמו שיתבאר בס' שם"ב^{טז}:

יג. אם גופפים בולמים מן קצה הכותל כמין עמוד עד פחות משלשה סמוך לארץ אין צריך קנה כלל^{טז} כמו שיתבאר בס' שם"ג^{טז}:

שמוז על איזה הוצאה חייב מן התורה וכו' סעיפים:

א מן התורה אינו חייב אלא כשעוקר חפץ מרשות היחיד ומניחו ברשות הרבים או להפך אבל העומד באחת משתי רשויות אלו ופשט ידו לרשות השנייה וחפץ בידו ונמלו ממנו חבירו העומד שם שזה עקר מרשות זו וזה הניח ברשות השנייה שניהם פטורים^א שנאמר^ב מעם הארץ בעשותה העושה את כולה ולא העושה את מקצתה יחיד ועשה אותה חייב שנים ועשו אותה פטורין^ג אבל אמורים לעשות כן מרבירי סופרים^ד גורה שמו יבאו כל אחד ואחד מהם לעשות מלאכה שלמכה בשבת^ה:

ב היה עומד באחת משתי הרשויות ופשט ידו לרשות חבירו ונמל החפץ מידו והוציא לרשות שעומד בו אפילו לא הניחו בארץ הואיל והוא מונח בידו הרי הוא כמונח בארץ^ו שהוד נגדרת אחר הגוף והגוף הוא עומד בארץ^ז (ואפילו אם הוא עומד ברשות הרבים (א) וידו שהחפץ בתוכה היא למעלה מ' מפחים שהוא מקום פטור הרי זה חייב^ח

קונטרס אחרון

(א) וידו שהחפץ בו אף שבתוס' עירובין דף ל"ג ע"א^א איתא דר' אלעזר^ב לא מיירי אלא כשלא היתה ההנחה למעלה מעשרה לא קי"ל הכי דהתם נמשכו אחר פירש"י^ג בההיא דהעבירו דרך עליו כמבואר מראייתם משם אבל התוס' שם^ד סתרו פרש"י ולפי פירושם אין ענין שם לכאן כלל ואתיא מימרא דר' אלעזר כפשטה אפילו לא הניח אחר כך על גבי קרקע אלא עמד ועמידת גופו כעמידת חפץ כדאיתא בדף ה' ע"ב^ה.

לירו והבנים, ויתאר לקמן מ"ז שפפור ממעם אחר. וראה הע"ב תשל"ט ע' 35.
ד נגמרא שם ג, א. מור וש"ע. וראה לקו"ש ח"ד ע' 13 ואיך רמזעם שאינו אמור נמנעם חצי שיעור.
ה רש"י בנימשש שם ד"ה שניהם. ראה לקו"ש שם ע' 15 הערה 22.
ו משנה שם. מור וש"ע.
ז רמב"ם הל' שבת פ"ג הל' ה"ב. וז"א ס"ק ג.
ח ראה תוס' שבת ג, א ד"ה מאי מעמא. וראה גם לקמן ס"ו.

ט לפי ב' הדיעות דלקמן מ"ו. וראה קו"א סוף ס"ק א/ שלדעת רמב"ם אפשר צריך להחלק ביניהם באופן אחר. וראה ח"י צ"צ לב, ד שאפשר לומר כן גם לדעת הרשב"א (שבת ה, א ד"ה ר"ה דאמרינן).

עא סוף ה.
עב שו"ת מהר"ל סי' קמו. מ"א שם. מ"ו סי' ששה ס"ק ו
לענין אסקופה שיש לה מרצות מוגדרים.
עג שמואל עירובין צ"ד, ב לפירוש ר"ח שם. וראה תוספת שם ס"ק א.
עד מ"א שם.
עה סוף י"ב.
עו ראה מהר"ל שם.
עז סוף ע"ג.

סימן שמו

א תוסנה ונגמרא ריש שבת. מור וש"ע.
ב ויקרא ה, כז.
ג ברייתא ג, א. לבוש. ואם ששט ידו לתוך נתן חבירו חפץ

ציונים לקונטרס אחרון

ג שבת ט, א ד"ה דרך עליו.
ד שבת ח, ב ד"ה לימא.
ה וברש"י שם ד"ה אינו חייב עד שיעמוד.

א סוף ד"ה והא.
ב שבת ע"ב, א דמחייב המוציא משא למעלה מ' טפחים.